

TRANSFORMÁCIA PO ROKU 1989 V MESTE NOVÁ DUBNICA - AKO JU VNÍMAJÚ DVE GENERÁCIE?

TRANSFORMATION AFTER YEAR 1989 IN THE TOWN NOVÁ DUBNICA – AS PERCEIVED BY THE TWO GENERATIONS?

RNDR. KATARÍNA DANIELOVÁ

*Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny
Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave
Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: danielova@fns.uniba.sk*

Anotácia

Transformácia po roku 1989 sa podpísala na všetkých stránkach života obyvateľstva postsocialistických sídel. Transformačné zmeny sa dotkli aj obyvateľov Novej Dubnice – mesta založeného v období socialistickej industrializácie. Percepcia týchto zmien bola sledovaná anketou zameranou na niekoľko oblastí (rozvoj priemyslu, bytová výstavba, úroveň služieb a vybavenosti v meste, celkový pohľad na mesto a jeho postavenie v regióne). Zúčastnili sa jej dve skupiny respondentov: obyvatelia mesta, ktorí si Novú Dubnicu pamätajú ešte z obdobia socializmu a obyvatelia mesta, ktorí sa narodili až po roku 1989. Príspevok sa zameriava na otázku, či generačný rozdiel medzi respondentmi bude predstavovať aj výrazný rozdiel medzi ich názormi na rozvoj mesta.

Kľúčové slová

transformácia, percepcia, generačný rozdiel, Nová Dubnica

Annotation

Transformation after 1989 has expressed itself in all aspects of life in post-socialist population settlements. Changes also affected the population of Nová Dubnica - the city founded in the period of socialist industrialization. Perception of these changes has been studied by questionnaire survey focused on several areas (development of industry, housing projects, the quality of public services and town facilities and general view on the town and its position in the region). The questions were answered by two groups of respondents: city dwellers who still remember the Nová Dubnica's period of socialism and the townspeople born after 1989. Paper focuses on the question whether the generation gap between respondents will also represent significant difference between their views on the development of the city.

Key words

transformation, perception, generation gap, Nová Dubnica

JEL Classification: R12

Úvod

Za posledné dve desaťročia výrazne pokročil výskum transformácie postsocialistických miest a vidieckych obcí. Väčšinou je však zameraný na jeden aspekt transformácie (politický, hospodársky, sociálny (napr. Kulla, M., 2002, Gajdoš, P., 2002, Lauko, V., et al, 2008, Popjaková, D., 2002, Vaishar, A., 2002, Danielová, K., 2010a, b)), prípadne na jej prejavy

v priestorovej štruktúre sídel (Ondoš, S., 2003, Hajasová, K., 2004b). Len menšia časť štúdií prináša komplexnejší pohľad (Matlovič, R., 2000). Avšak najmenej je prác, ktoré by popri kvantitatívnych zahŕňali aj kvalitatívne indikátory a subjektívne percepcie mestských obyvateľov (Steinführerová, A., 2003). Ako príklad môžu byť uvedené niektoré štúdie autorov V. Iru (2003), K. Danielovej (2008a), L. Sýkoru a H. Hrychovej (2002), či L. Nevěděla (2009). Preto sa v príspevku zameriavame na vnímanie zmien v Novej Dubnici jej obyvateľstvom, avšak z pohľadu dvoch generácií: staršej, ktorá zažila aj obdobie socializmu a mladšej, ktorá sa narodila až v transformačnom období.

Mesto Nová Dubnica v období transformácie

Nová Dubnica bola založená v roku 1953 v Považskom podolí 3,5 km južne od Dubnice nad Váhom ako jej obytný satelit určený pre zamestnancov dubnických Závodov ťažkého strojárstva zameraných na zbrojársku výrobu. Za relatívne krátky čas bolo vďaka komplexnej bytovej výstavbe vybudované „socialistické mesto“ podľa návrhu Jiřího Krohu s jedinečnou architektúrou centra mesta. Do roku 1989 sa v Novej Dubnici nevytvorila vlastná výrobná báza s výnimkou Elektrotechnického výskumného ústavu (EVÚ), ktorý bol výskumným a vývojovým centrom pre ZTS a ZVS v Dubnici nad Váhom.

Po roku 1989 Nová Dubnica prekonala celý rad zmien. Výrazným negatívnym prvkom bola konverzia zbrojárkej výroby, ktorá sa v meste prejavila veľkým nárastom nezamestnanosti aj vzhľadom na fakt, že jej obyvateľmi boli predovšetkým zamestnanci ZTS. No za relatívne krátky čas vznikol v meste na báze transformujúceho sa EVÚ celý rad podnikov elektrotechnického priemyslu často so vstupom zahraničného kapitálu (Novodubnická elektronická spoločnosť, EVPÚ, ZTS Elektronika ES, ZTS Elektronika SKS, ZTS Mechanic, ZTS E Metal, Leoni Autokabel Slovakia, Q-NOVA, Delta Electronics, Encis). V menšej miere sa rozvíjala aj nábytkárska výroba (Essex, J&J), čo pomohlo vytvoriť v pôvodne čisto obytnom sídle celý rad priemyselných pracovných miest. Z pôvodného „mesta – spálne“ sa tak počas transformačného obdobia vytvorilo mesto s vlastnou priemyselnou základňou, ktorého veľká časť obyvateľstva už nebola nútená za prácou odchádzať. Vystihnutie výrobného trendu a dobrá odozva výrobcov pomohli Novej Dubnici sa dostatočne zviditeľniť na hospodárskej mape Slovenska a vymaniť sa tak spod vplyvu Dubnice nad Váhom.

Popri rozvoji priemyslu postupne došlo aj k ďalším zmenám. Bola to napríklad výstavba cirkevných objektov (3 kostoly, Kresťanské centrum), ktorými Nová Dubnica pôvodne ako socialistické mesto nedisponovala alebo vznik strednej školy.

Samozrejme, že mesto zaznamenalo aj negatívne stránky transformácie. Predovšetkým to bolo spomalenie bytovej výstavby, čo sa spolu s nižším prirodzeným prírastkom prejavilo na spomalení až stagnácii rastu počtu obyvateľov. V meste sa vyskytli aj viaceré sociálno-patogénne javy (drogová problematika, nárast alkoholizmu, bezdomovci), často veľmi závažné s regionálnym až nadregionálnym významom (mafiánske skupiny, organizovaný zločin).

Percepcia transformácie Novej Dubnice

V októbri 2008 sme uskutočnili v Novej Dubnici dotazníkový prieskum, ktorý sledoval, ako obyvatelia vnímajú zmeny v meste po roku 1989. Prieskumu sa zúčastnili dve skupiny respondentov, pričom obe splňali niekoľko kritérií. Prvú tvorili obyvatelia Novej Dubnice,

ktorí tu žili ešte počas socialistického obdobia a zároveň boli starší ako 28 rokov; druhú obyvateľia Novej Dubnice, ktorí sa narodili po roku 1989 (najlepšie vo veku 15 – 25 rokov). Prvú skupinu tvorilo 120 respondentov (čo predstavovalo 1,5 % obyvateľov mesta v zodpovedajúcich vekových skupinách), pričom priemerný vek skupiny bol 45 rokov. Pre zjednodušenie budeme skupinu v príspevku označovať ako „staršia generácia (starší respondenti)“. Druhú skupinu tvorilo 46 respondentov (čo predstavovalo približne 1,9 % obyvateľov v zodpovedajúcich vekových skupinách), priemerný vek skupiny bol 17 rokov a pre zjednodušenie ju budeme označovať „mladšia generácia (mladší respondenti)“. Vekový rozdiel medzi oboma skupinami predstavoval viac ako jednu generáciu, čo predpokladalo aj určité rozdiely v názoroch na zmeny v meste.

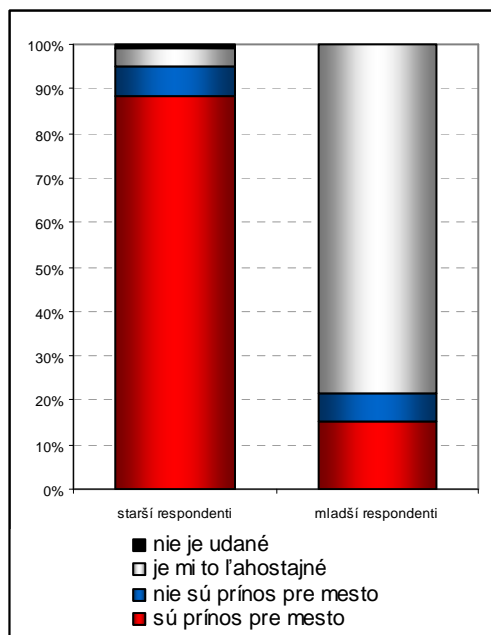
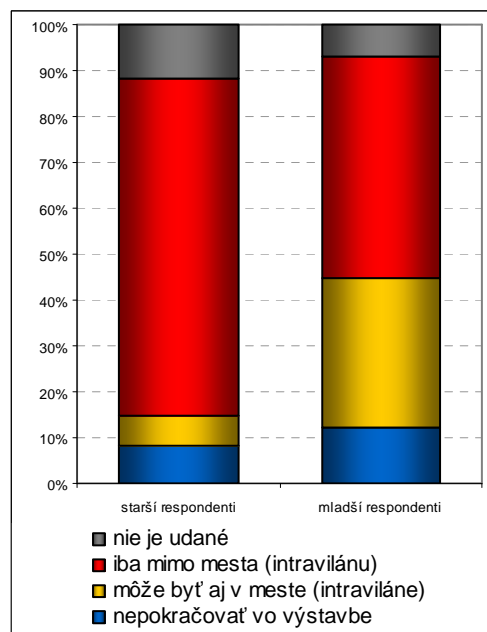
Približne dve tretiny opýtaných tvorili ženy. 46,7 % starších respondentov malo ukončený vysokoškolský stupeň vzdelania, 44,5 % respondentov malo vzdelanie technického typu. Väčšinu mladších respondentov tvorili študenti gymnázia. Vyššie vzdelanie u starších respondentov, ako aj typ navštevovanej školy u mladších respondentov aspoň sčasti predpokladal väčší rozhľad, ako aj záujem o dianie v Novej Dubnici. Prvé rozdiely medzi staršími a mladšími respondentmi sa prejavili už pri ich charakteristike: kým až 60 % starších respondentov sa do Novej Dubnice prisťahovalo, až 91,3 % mladších respondentov žije v Novej Dubnici od narodenia.

Všetkým opýtaným bolo položených viacero otázok, ktoré boli rozdelené do nasledovných skupín: *rozvoj priemyslu, nová výstavba, úroveň služieb a vybavenosti mesta, sociálno-patogénne javy, celkový pohľad na mesto, porovnanie mesta s ostatnými mestami Slovenska.*

V jednotlivých oblastiach sme po vyhodnotení prieskumu dospeli k nasledovným výsledkom:

Rozvoj priemyslu

Respondentom boli položené otázky zamerané na súčasnú a prípadnú budúcu výstavbu priemyselných podnikov v meste. V prvom rade sa mali vyjadriť, ako vnímajú už existujúce podniky v meste (graf č. 1). Už táto otázka priniesla výrazný rozdiel medzi generáciami. Starší respondenti výstavbu vnímali ako významný prínos (až 88,3 % respondentov) pre mesto aj z hľadiska nových pracovných príležitostí, mladší respondenti vzhľadom na fakt, že sú ešte študenti s predpokladom ďalšieho štúdia na vysokej škole tento jav väčšinou vnímali ľahostajne (78,3 %)

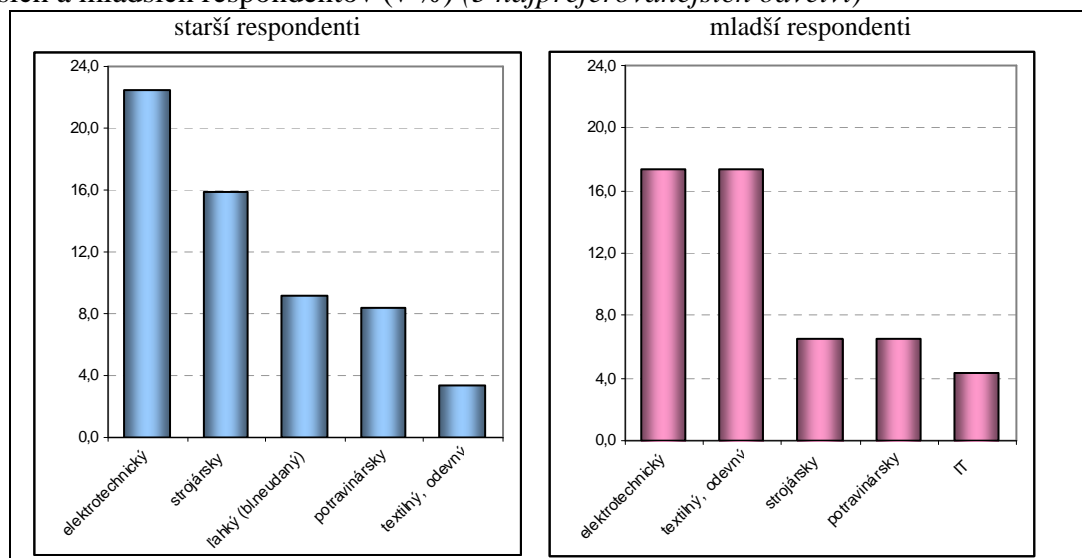
Graf 1: Percepce doterajšej výstavby priemyselných podnikov v meste**Graf 2:** Percepce budúcej výstavby priemyselných podnikov v meste

Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

Rozdielny názor mali aj na výstavbu ďalších priemyselných podnikov v meste. Kým zastaviť výstavbu by chceli podobne veľké podiely obyvateľov v oboch skupinách (graf č. 2), staršia generácia oproti mladšej výrazne nesúhlasí s výstavbou ďalších podnikov priamo v intraviláne (až 77,3 %), čo pravdepodobne súvisí s väčším prehľadom o voľných stavebných pozemkoch v meste.

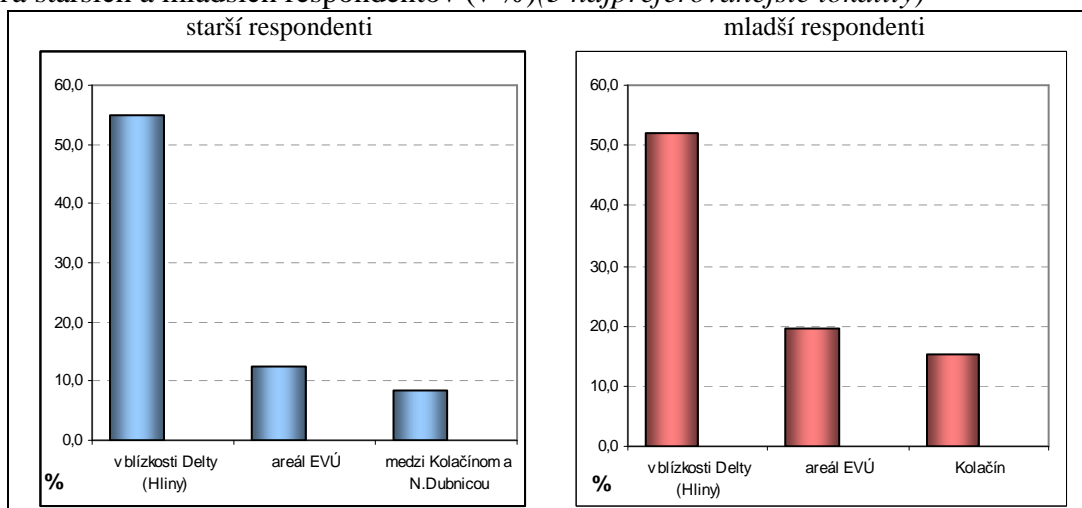
Väčšia zhoda nastala pri výbere odvetvia, ktoré by obyvatelia uvítali pri prípadnej ďalšej výstavbe priemyselných podnikov (graf č. 3). Obe skupiny preferovali elektrotechnický priemysel, ktorý sa v súčasnosti v meste rozvíja; strojársky priemysel vzhľadom na tradíciu v regióne a potravinársky a textilný ako odvetvia ľahkého priemyslu s menším zásahom do životného prostredia a s ponukou dostatku pracovných príležitostí. Podobná zhoda nastala aj pri prípadnej lokalizácii priemyselných podnikov. Väčšinou ich obe skupiny situovali do lokality Hliny na severnom okraji mesta, prípadne v rámci intravilánu do areálu bývalého Elektrotechnického výskumného ústavu (graf č. 4, obr. č. 1).

Graf 3: Preferencia odvětví případnej d'álšej priemyselnej výstavby v Novej Dubnici podľa starších a mladších respondentov (v %) (5 najpreferovanejších odvetví)

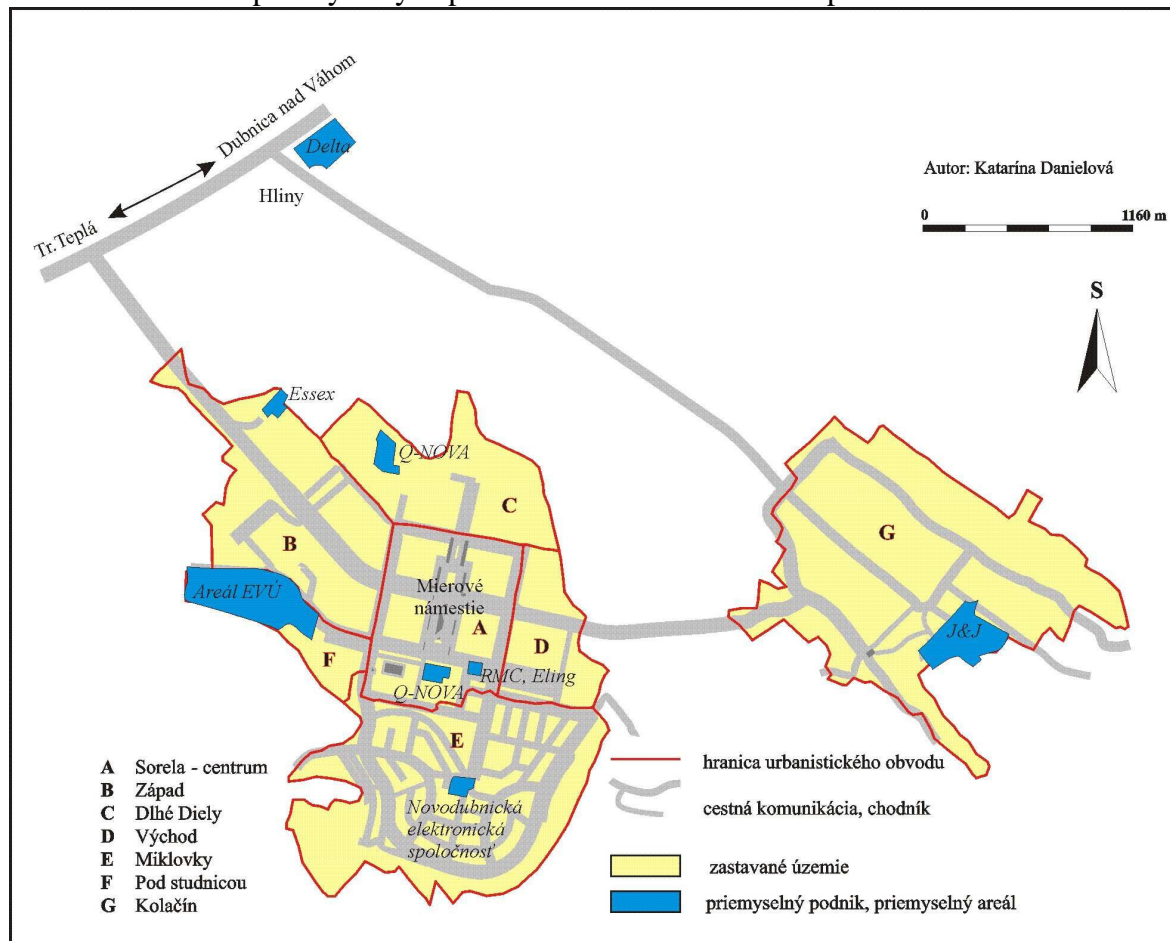

Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

Graf 4: Preferencia lokality pre prípadnú d'alsiu priemyselnú výstavbu v Novej Dubnici podľa starších a mladších respondentov (v %)(3 najpreferovanejšie lokality)

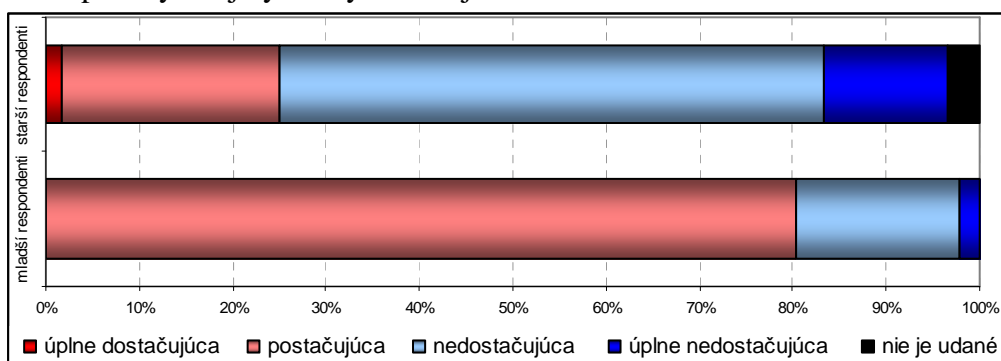
Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

Obr. 1: Lokalizácia priemyselných plôch v meste Nová Dubnica po roku 1989

Zdroj: podľa terénneho prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

Bytová výstavba

Rozdielny názor mali obe skupiny respondentov aj na bytovú výstavbu. Iba štvrtina starších respondentov ju považuje za dostatočnú, naopak podľa viac ako 80 % mladších respondentov je dostatočná (graf č. 5). Tu sa prejavuje podobne ako v otázke prínosu priemyselných podnikov pre mesto, že mladšia generácia zatiaľ nemusí riešiť existenčné otázky a preto má pohľad na dané skutočnosti skreslené. Nedostatok bytov sa v konečnom dôsledku výraznou mierou podieľa aj na starnutí mestskej populácie, pretože mladí ľudia sú často vzhľadom na nedostatočnú výstavbu v meste nútení hľadať bývanie v iných sídlach.

Graf 5: Percepcia bytovej výstavby v Novej Dubnici

Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

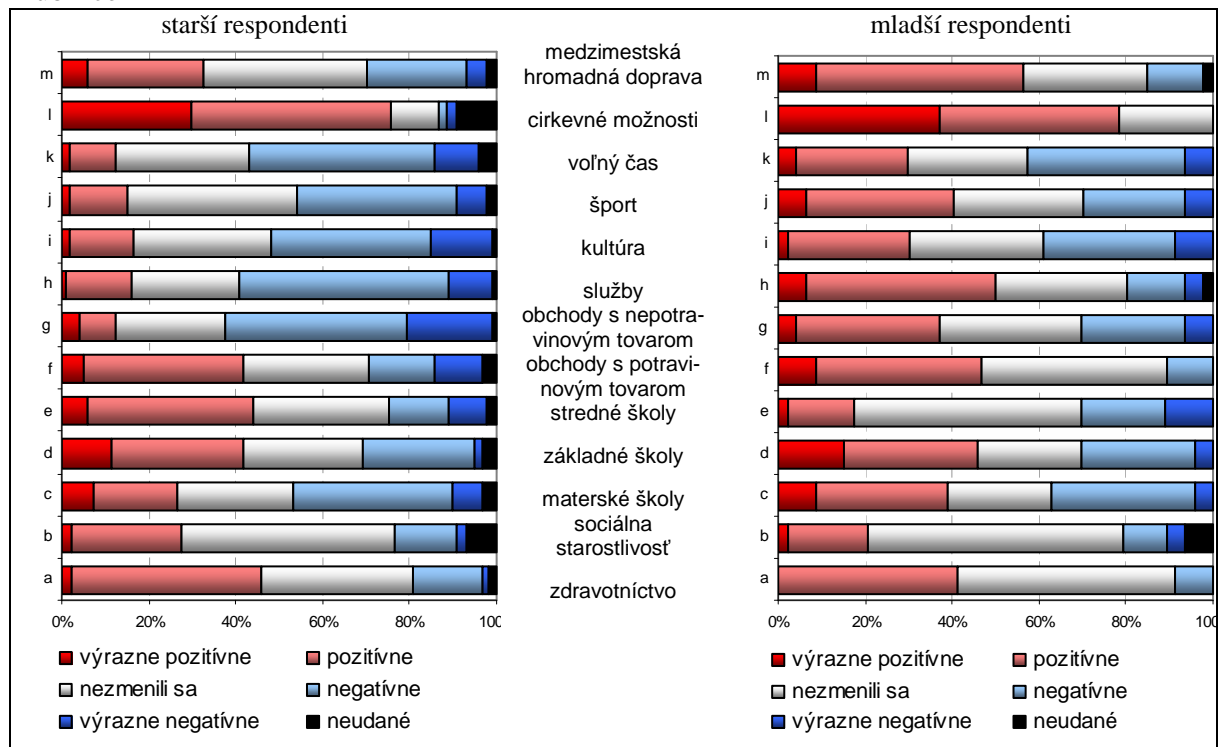
Názory obyvatel'ov sa mierne líšili aj v potenciálnej bytovej výstavbe – staršia generácia výrazne nepreferovala žiaden typ bytovej výstavby (rodinné domy, byty v bytových domoch do OV, nájomné byty), no takmer 55 % mladších respondentov by sa zameralo na výstavbu bytov v bytových domoch do osobného vlastníctva.

Podobnosť možno nájsť v názore na výstavbu kostolov a kresťanského centra. Nová Dubnica v socialistickom období nedisponovala žiadnym sakrálnym objektom, preto je pochopiteľné, že veľa obyvateľ'ov ich výstavbu vívalo. To, že mladá generácia je vychovávaná v kresťanskom duchu, sa tiež prejavilo na súhlasnom postoji mladších respondentov na spomínanej otázke. Avšak až tretina starších respondentov nevyjadrila žiaden názor na výstavbu kresťanských objektov (v porovnaní s 10,9 % mladšej generácie), čo môže súvisieť so spomínanou „ateistickou“ minulosťou mesta.

Úroveň služieb a vybavenosti v meste

Na úrovni služieb a vybavenosti mesta sa asi najviac prejavil fakt, že mladší respondenti nezažili obdobie socializmu. Zlepšenie alebo zhoršenie služieb vnímali len za relatívne krátke obdobie, prípadne služby a vybavenosť v Novej Dubnici porovnávali so službami v susedných sídlach (Trenčín, Dubnica nad Váhom) s vyšším regionálnym významom. Preto napríklad len málo mladších respondentov (17,4 %) vníma možnosti štúdia na strednej škole priamo v meste ako zlepšenie, pretože prítomnosť gymnázia v Novej Dubnici chápe ako samozrejmosť. Staršia generácia si však pamätá, že počas socializmu stredné školy v Novej Dubnici neboli, preto až 44,2 % starších respondentov udalo, že možnosti stredných škôl sa po roku 1989 v meste zlepšili (graf č. 6 – e).

Rozdielny názor oboch generácií sa prejavil aj v pohľade na možnosti maloobchodných predajní s nepotravinovým tovarom a služieb. Počas socialistického obdobia Nová Dubnica disponovala širokým spektrom predajní i službových prevádzok, takže mohla uspokojiť nároky takmer všetkých obyvateľ'ov mesta i okolia. Avšak po roku 1989 sa v súvislosti s privatizáciou začala výrazne meniť štruktúra maloobchodnej siete, viacero prevádzok v meste zaniklo (hudobniny, elektro, kuchynka), čo staršia generácia chápe ako negatívny jav. Mladšia generácia sa narodila do obdobia, kedy už bola štruktúra maloobchodnej siete pozmenená a postupne sa začala meniť k lepšiemu – viaceré prevádzky sa snažili „vykryť diery na trhu“ – preto sa viac prikláňa k názoru, že sa situácia mierne zlepšuje (graf č. 6 – g, h). Podobne je to aj s možnosťami športového vyžitia (graf č. 6 – j): staršia generácia porovnáva súčasný stav so socialistickým obdobím, pre ktoré bolo typické aj organizované športovanie (napr. spartakiáda, viaceré športové kluby). Preto len malá časť obyvateľ'stva konštatuje zlepšenie v spomínanej oblasti. Mladšia generácia naopak víta výstavbu športovísk napr. v Kresťanskom centre a preto viac ako 40 % respondentov vidí zlepšenie v možnostiach športového vyžitia.

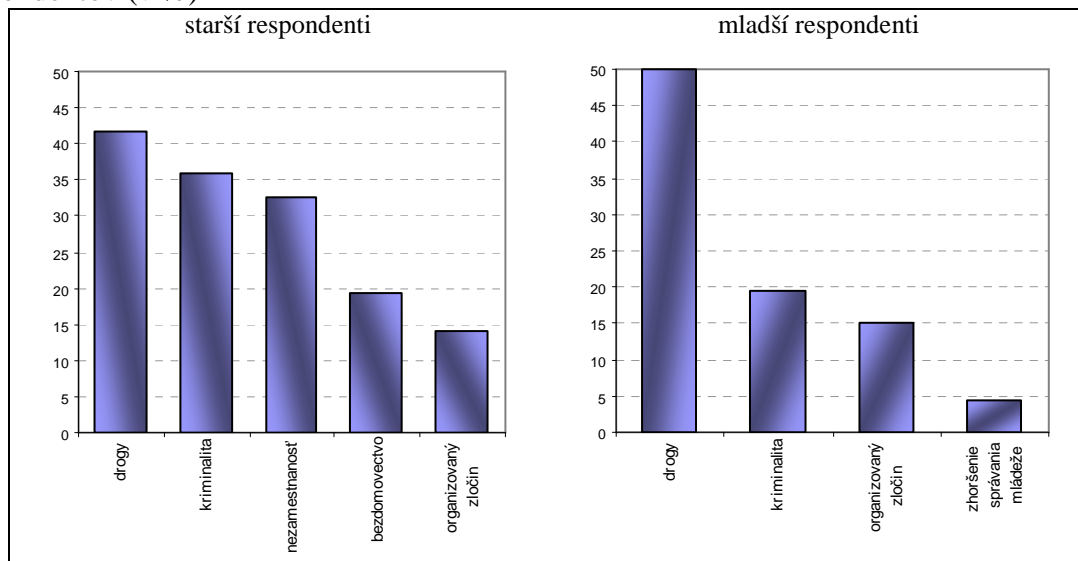
Graf 6: Percepcia zmien v možnostiach vo vybraných službách a vybavenosti Novej Dubnice

Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

Respondenti mali označiť aj najväčšie nedostatky, ktoré vidia v úrovni služieb a vybavenosti mesta. Obe generácie zhodne uviedli nedostatok maloobchodných predajní s nepotravinovým tovarom a slabé možnosti kultúrneho a športového vyžitia.

Sociálno-patogénne javy

V tomto okruhu otázok sa výrazne prejavil generačný rozdiel, respektíve fakt, že mladšia generácia nezažila obdobie socializmu a skutočnosť, že viaceré sociálno-patogénne javy na území Slovenska neexistovali, prípadne sa vyskytovali oveľa menej. Iba takto možno vysvetliť fakt, že ani jeden z mladších respondentov neuviedol ako sociálno-patogénny jav nezamestnanosť (graf č. 7). Aj keď Nová Dubnica leží v regióne, kde nezamestnanosť nadobúda v porovnaní so Slovenskom veľmi nízke hodnoty, predsa sa tu vyskytuje. Mladšia generácia ju však nechápe ako problém. Naopak staršia generácia, ktorá zažila obdobie konverzie zbrojárskeho priemyslu, kedy nezamestnanosť v meste prudko vzrástla, ju dodnes uvádza ako jeden z najvýraznejších sociálno-patogénnych javov, napriek jej výraznému poklesu. Mladší respondenti ako najvýraznejší sociálno-patogénny jav uvádzali drogovú závislosť, čo je pochopiteľné, pretože práve oni sú rizikovou skupinou najviac podliehajúcou tomuto javu.

Graf 7: Najvýznamnější sociálně-patogénne javy v Novej Dubnici podľa starších a mladších respondentov (v %)

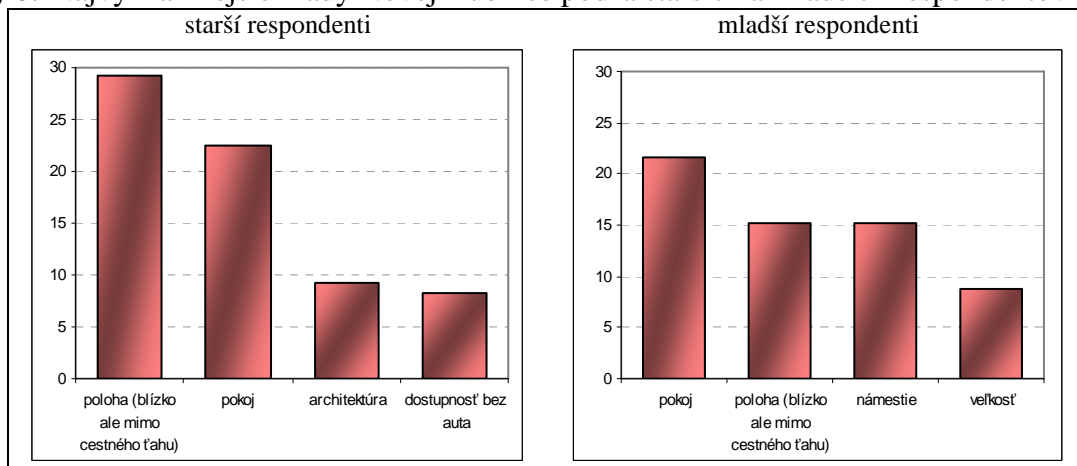
Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

Celkový pohľad na mesto

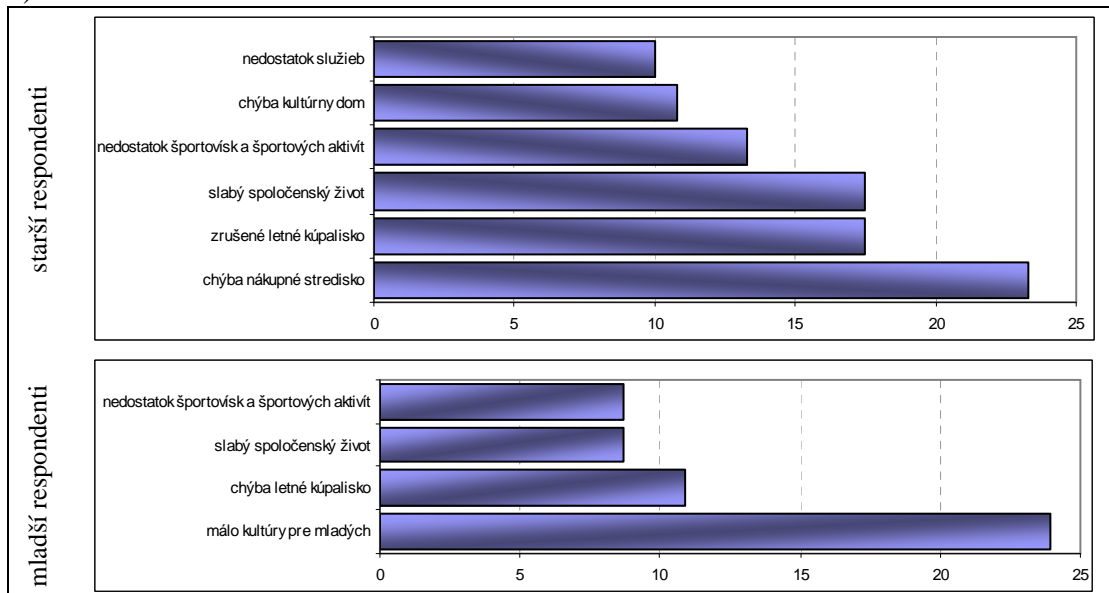
V tejto oblasti otázok našli obe skupiny vzájomnú zhodu. Respondenti mali uviesť, čo považujú za najväčší klad a najväčší nedostatok Novej Dubnice. Obe generácie označili totožné fakty, aj keď ich nazývali rôznymi menami (graf č. 8): za najväčšie klady považujú polohu mesta mimo hlavného cestného ťahu, pokoj v meste (staršia generácia ho uvádzala spolu s poznámkou, že je tu prostredie vhodné na výchovu detí), veľkosť mesta (resp. dostupnosť všetkého bez nutnosti využívania automobilovej dopravy) a architektúra mesta. Tu sa prejavil názor, že obyvatelia považujú Novú Dubnicu za pekné mesto s jedinečnou architektúrou (stred mesta), pričom námestie s arkádami pre väčšinu z nich prejavuje prirodzené centrum vybavenosti, ale hlavne kultúrneho a spoločenského života. Preto aj väčšina respondentov z oboch skupín ocenila rekonštrukciu námestia, inštaláciu pódia a realizáciu kultúrnych a spoločenských akcií práve na tomto mieste.

Ako najväčšie nedostatky bol uvádzaný slabý spoločenský život, nedostatok športových aktivít a chýbajúce letné kúpalisko. Hoci sa obe skupiny na týchto skutočnostiach zhodli, v tejto oblasti otázok sa prejavil aj generáčny rozdiel. Kým staršia generácia vnímala ako najväčší nedostatok Novej Dubnice absenciu nákupného strediska, pre mladú generáciu bolo najvypuklejším problémom málo kultúrneho vyžitia pre mládež. Väčšina z nich by uvítala kvalitný discoklub, prípadne kaviareň s klubovou scénou.

Generáčny rozdiel, respektíve rozdielna oblasť záujmov a preferencií sa objavili aj v odpovediach na otázku, ktoré najvýznamnejšie pozitívne a negatívne zmeny obyvatelia v meste zaregistrovali za posledných 10 rokov. Staršia generácia za najvýznamnejšie zmeny v Novej Dubnici počas transformačného obdobia označila rozvoj priemyslu a vznik pracovných príležitostí, výstavbu bytov, zlepšenie cirkevných možností a opravu námestia, mladšia generácia najpozitívnejšie vnímala rekonštrukciu a modernizáciu mesta a výstavbu detských ihrísk. Ako najvýznamnejšie negatívne zmeny zhodne obe skupiny uvádzali zrušenie letného kúpaliska a množstvo pohostinstiev v centre mesta. Staršia generácia navyše zaznamenala aj nárast kriminality, čo je logické s jej pohľadom na kriminalitu v socialistickom období.

Graf 8: Najvýznamnější klady Novej Dubnice podľa starších a mladších respondentov (v %)

Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

Graf 9: Najvýznamnejšie nedostatky Novej Dubnice podľa starších a mladších respondentov (v %)

Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

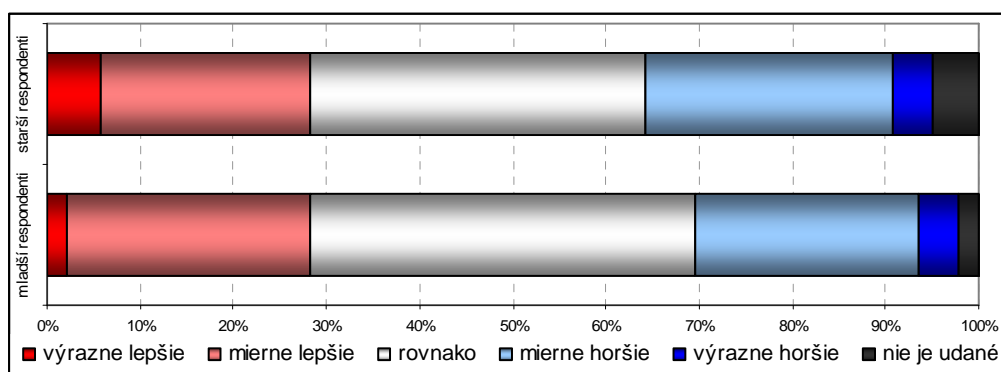
Postavenie Novej Dubnice medzi ostatnými slovenskými mestami

V poslednej otázke mali respondenti porovnať Novú Dubnicu s ostatnými slovenskými mestami. Možno konštatovať, že tu sa obe skupiny v pohľade na mesto zhodli (graf č. 10). Avšak treba podotknúť, že u oboch skupín sa prejavila určitá zahľadenosť do seba, respektíve neznalosť pomerov v iných slovenských mestách, pretože približne 40 % respondentov označila situáciu v Novej Dubnici ako rovnakú a približne 30 % respondentov dokonca horšiu v porovnaní s inými slovenskými mestami. Keď však vezmeme do úvahy minimálnu nezamestnanosť, veľmi dobrú úroveň infraštruktúrneho vybavenia mesta, dobrú dopravnú polohu, vznik vlastnej hospodárskej bázy a záujem zahraničných investorov, je zrejmé, že Nová Dubnica patrí medzi úspešne sa transformujúce slovenské mestá.

Záver

Prieskum percepcie transformácie obyvateľstvom Novej Dubnice priniesol v niektorých ohľadoch očakávané a v niektorých prekvapivé výsledky. Viaceré javy obyvateľstvo nebolo schopné pomenovať vďaka uzavretosti do seba, sústredeniu sa iba na vlastné problémy a ignorancii okolitého života (Danielová, K., 2008a). Prejavilo sa to napríklad aj na hodnotení pozitívnych a negatívnych zmien v jednotlivých častiach mesta. Väčšina respondentov nevedela uviesť, čo sa deje v iných častiach mesta ako v mieste ich bydliska, hoci mesto nemá veľkú rozlohu (ako veľa z nich uvádzalo „všade je blízko“) a je relatívne kompaktné. Avšak tu je možné konštatovať väčší prehľad u mladšej generácie, ktorá má viac voľného času a neobmedzuje sa len pohyb medzi prácou (resp. školou) a bývaním, ako to býva časté u staršej generácie.

Graf 10: Pohľad starších a mladších respondentov na porovnanie Novej Dubnice s ostatnými mestami Slovenska

Zdroj: podľa dotazníkového prieskumu (2008) spracovala K. Danielová, 2011

Vo viacerých oblastiach sa v pohľade na mesto prejavil generačný rozdiel, respektíve určitá „nevyzretosť“ mladšej generácie – bolo to jednoznačne v otázke rozvoja priemyslu a bytovej výstavby v meste. Z odpovedí bolo jasné, že mladšia generácia sa podobnými otázkami ešte nemusí zaoberať a preto jej odpovede boli ľahostajné, prípadne oproti skutočnosti výrazne skreslené. Preto aj za najvýraznejšie nedostatky v meste označila hlavne nedostatok kultúry pre mladých a možnosti športového využitia.

Rozdiely v názoroch napríklad na sociálno-patogénne javy ako aj na najvýraznejšie pozitívne a negatívne zmeny v meste boli spôsobené skutočnosťou, že mladšia generácia respondentov nezažila obdobie socializmu. Preto sú pre ňu niektoré javy bežné alebo ich nevnímajú natoľko vypuklé ako staršia generácia (nezamestnanosť, nárast kriminality). Naopak tie, ktoré sa jej bytostne dotýkajú (drogová problematika) označuje ako veľmi výrazné.

Je zrejmé, že viaceré názory mladých obyvateľov na mesto sa môžu s pribúdajúcim vekom meniť. Bolo by však potrebné, aby sa v niektorých otázkach zohľadňovali aj potreby mladého obyvateľstva, pretože väzba, ktorú mládež so svojim rodným mestom má, sa môže pri dlhotrvajúcom a výraznom neuspokojení jej potrieb narušiť. To sa môže neskôr prejavovať aj odchodom mladého obyvateľstva do okolitých „lepšie vybavených a zaujímavejších“ sídel. Nová Dubnica už aj tak v súčasnosti trpí stagnáciou počtu a starnutím obyvateľstva, preto je potrebné, aby tomuto trendu najrozličnejšími prostriedkami zabránila.

Literatúra

- [1] DANIELOVÁ, K., (2008a): Percepčia transformačných zmien v meste Nová Dubnica. *Geographia Cassoviensis*, roč. 2, č. 1, UPJŠ Košice, pp. 19 – 24, ISSN 1337-6748
- [2] DANIELOVÁ, K., (2008b): Vybrané transformačné procesy a ich prejav v priestorovej štruktúre Novej Dubnice v období po roku 1989. In: Dubcová, A. (Ed.): *Stredoeurópsky priestor. Geografia v kontexte regionálneho rozvoja. Geografické informácie 12*, UKF Nitra, ISSN 1337-9453, pp. 77 – 83
- [3] DANIELOVÁ, K., (2010a): Vybrané prejavy transformácie hospodárstva mesta Trenčín po roku 1989. In: *13th International Colloquium on Regional Sciences. - Brno : Masarykova Univerzita*, pp. 72 – 84, ISBN 978-80-210-5210-9.
- [4] DANIELOVÁ, K., (2010b): Vybrané sociálno-demografické zmeny v meste Trenčín po roku 1989. 50 let geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci (CD-ROM), Olomouc : Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, pp. 273 – 281, ISBN 978-80-244-2493-4
- [5] GAJDOŠ, P., (2002): Mesto a jeho vývoj v sociálno-priestorových súvislostiach. *Sociológia*, 4/34, Sociologický ústav SAV, Bratislava, pp. 305 – 326
- [6] HAJASOVÁ, K. (2003): Mesto Nová Dubnica v období transformácie. In: Novák, S. (ed.): *Geografické aspekty stredoevropského priestoru. Masarykova univerzita, Brno*, pp.191 – 195
- [7] HAJASOVÁ, K.(2004a): Transformácia mesta Nová Dubnica po roku 1989. Rigorózna práca
- [8] HAJASOVÁ, K., (2004b): Transformačné procesy v priestorovej štruktúre mesta Nová Dubnica po roku 1989. In: *Geografie malých měst. Ústav Geoniky, Brno. ISBN 80-86377-12-1*
- [9] IRA, V. (2003): The Changing Intra-urban Structure of the Bratislava City and Its Perception. *Geografický časopis*, 2/55, SAV, Bratislava, pp. 91 – 108
- [10] KULLA, M., (2002): Vybrané procesy transformácie priemyslu na príklade Bratislavy. *Geografické informácie 7, Zborník z 13.kongresu SGS, 2.diel, Nitra*, pp.111 – 118
- [11] LAUKO, V., KRIŽAN, F., TOLMÁČI, L., (2008): Galanta ako príklad úspešne sa transformujúceho regiónu. 11. medzinárodné kolokvium o regionálnych vedách, MU, Brno, pp. 287-293
- [12] MATLOVIČ, R. (1992): Behaviorálna geografia, geografia percepcie a výskum vnútornej štruktúry mesta. In: Drgoňa, V. (ed.): *Regionálne systémy životného prostredia: možnosti a predpoklady výskumu jeho priestorových štruktúr. Nitrianska univerzita*, pp.139 – 143
- [13] Matlovič, R., (2000): Transformačné procesy intraurbánnych štruktúr Prešova ako odraz celospoločenských zmien v poslednom decéniu. In: Matlovič, R. (ed.): *Urbánný vývoj na rozhraní milénií. Urbánne a krajinné štúdie 3, Prešov*, pp. 26-38
- [14] NEVĚDĚL, L., (2009): Percepce regionálního rozvoje mikroregionálními manažery. In: Svobodová, H., Galvasová, I. (eds): *Regionální politika v ČR: Efekty a nové výzvy, GaREP, ISBN 978-80-904308-3-9*, pp. 89 – 95
- [15] Ondoš, S., (2003): Revitalizačné procesy v historickom jadre mesta Bardejov z pohľadu geografie mesta. *Acta Facultatis rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica, Nr.42, PriF UK, Bratislava*, pp. 135 – 152
- [16] Popjaková, D., (2000): Transformácia priemyslu Prešova po roku 1989. In: Matlovič, R. (ed.): *Urbánný vývoj na rozhraní milénií. Urbánne a krajinné štúdie 3, Prešov*, pp. 105 – 117

- [17] STEINFÜHREROVÁ, A., (2003): Sociálně prostorové struktury mezi setrvalostí a změnou. Historický a současný pohled na Brno. Sociologický časopis, Vol. 39, No. 2, pp. 169 – 192
- [18] Sýkora, L., HRYCHOVÁ, H. (2002): Percepce a hodnocení proměn v prostorové struktuře Prahy. Urbanismus a územní rozvoj, 1/5
- [19] Vaishar, A., (2002): Restrukturalizace Ostravy: předpoklady a bariéry. Geografické informácie 7, Zborník z 13.kongresu SGS, 1.diel, Nitra, pp.74 – 79

Príspevok bol vypracovaný vďaka prostriedkom z riešeného projektu č. 1/4054/09 VEGA – Regionálne disparity v kontexte regionálneho rozvoja – analýza ich vytvárania a zmiernovania.